

UNIVERSUL LITERAR

REGELE PETRU AL SERBIEI LA ROMA. — (Vezi explicația).

bea să uit! Să uit, domnule! Să uit! Ai auzit cântecul? Cântecul asta-i viața mea. El mi-a adus fericirea și nenorocirea. Când îl ascult parcă văd pe dânsa, domnule... pe dânsa, cu ochii strălucitori ca diamantul negru. Știi ce-are să zică acum? Acuma chiar? Trebuie să zică că dacă nu îi sparg capul! Trebuie să zică:

*De ce mai vrei acum,
Femeie adorată
Să revăi trecutul
Ce dus e azi pe vezi.
A mai iubi zadarnic
Cu focul de-altă dată
Azi atinsă e văpaia
Și inimile-ș reci.*

Îmi cânta tinându-mă de mână și plângând ca un copil. Plângeam și eu, plângeam amândoi, ca doi străini chinuți de-un acelaș dor și trăind în ruina aceluor visuri neimplinite. Cei dimprejur se uitau la noi, băieți s'adunase la o masă veșnică și rădeau, iar Fănică iar făcu să moară cântecul.

*Fereastră te deschide
Să văd pe-a mea soarelă
Să pot și eu gusta
O clipă fericită.*

Tânărul sări, ca înțepat. Răceala, amenințând cu pumnii; Nu oșă mă, dobitoace, nu așa. Ai sărit, ai sărit. Să-l zici tot, auzi tu? Să-l zici tot măi, tot. Vreați să sorb toată otrava cântecului, toată! Dar, cântărețul zicea înainte. Voia să termine mai de grabă și crezuse că nu i se va observa săritura.

Zi mă de la început. N'auzi? De la început. Era atât de fioros, cu părul răscolit, cu ochii înroșiți de mânie, că te prindea un tremur cântând la el. Capul îmi ardea grozav. M'aplecasem peste masă să-l lipesc de sticla rece a ferestrei, dar n'atinseseră sticla când o pocnătură, ca din pistol, umplu oadaia. Când observai, pe fața cântărețului corodeluțe de sânge ferbinte surzinau, iar sfărâmurile de sticlă păreau ochiuri de apă pe postamentul nevopsit. Birfașul, un om păntecos și scurt veni în ajutorul celui lovit. Veniră și cei câțiva mușterii. Oadaia rămase tăcută, pustie. Fănică făcu: Știam că trebuie să se întâmple ceva. Așa face de câte ori mă silește să-l cânt cântecul acesta. Și necunoscutul, după ce privi puțin pe cel lovit, se apropie de mine, captându-mi: Mă duc să cercetez... Poate că era chiar ea... Sărmana ru-plă bucă-ți-că, domnule...

D. Iov Solferino

În numărul viitor începem publicarea noului din lucrările CAMILLEN SYLVEI:

INSURAT...

unul din romanele noastre scritoare care a avut mai mare succes în țară și în străinătate.

CUGETĂRI

Amințiile sunt crepusculul vieții căreia speranța i-an fost zorile.

G. M. Valtour.

Lăsându-te mâniei, adesea răzbind asupra la greșita aiunia.

Dean Swift.

Fie-care «and» nunaț aceea ce înțelege.

Goethe.

Pasiunile guvernelor dovedesc slăbiciune; pasiunile poporului arată țaria lui.

Boerne.

Singurul neajuns al unei inimi omenite e credulitatea.

Philip Sidney.

Exemplul este învățătura cea mai puternică.

Imbricau.

IN VIS ȘI AIEVEA

*Ce naiv am fost eu, Dora,
să-mi închipui că din umbre
Pot să ies o formă vie
a păgânului meu dor
Și de ea să-mi revădăm viața,
grea de-atâtea nănburi sumbre
Ce-i înmăgăneză cerul,
dându-i cel mai trist decor!*

*Ce naiv să-mi revădăm dorul
de-o vedenie-măscină
Și să cred că-mi dat un suflet
unui bălgăre de lut!...
Azi îmi vine să râd singur
de pornirea mea nebună
Și îmi pare rău de clișeu
când înlău te-am cunoscut.*

*Da, îmi pare rău, căci astăzi,
desvrajit din visuri goale,
Abia mai cutes să măsur
tot răscolul bizar
Cărui eu păcăt vechimă,
rob căzând prizoniu tale,
Fără să cupot ochi-acești
că-i găseam să n'înșuram.*

*Și ce înțar e! Ce fraged
ți-este chipul! Ce fectoare
Minimată, din povești,
așa cum eu te visam.
Pari și astăzi! Sub pleoape
răde par'o primăvara
De speranțe, iară n'areai
legănat... Te-consideram*

*Ca pe-o marmoră în care
Michel-Angelo otătu,
In extazul inspirărei,
de-o vedenie vrujit.
Puse-un suflet smuls din pieptu
intr'o clipă născută.
Să-i admire vremi de vremuri
marmoră ce l-a simțit.*

*Și-mi păreai atât de sfântă!..
Optăprezece ani - o soabă
De mărgăriture vruja
la sau, poate, un isvor
Pururi împede în care
înăsi tu atât de albu
Te străvezi: o viață clară
ca un vis de sămător...*

*Optăprezece ani ai totuși...
Ce păcat! Mai bine naște
Ar fi fost în ochi-mi vechic
și-asă fi stat de-apururi orb
De cât azi scârbil de fursa
unor ipocrite soapte
Să-nțeleg că a mizeriei
cupă tu mi-ai dat să sorb.*

*Optăprezece ani și totuși
ce înăsiști ești!.. Păcatul
E o mare de numerie
fără țara și tu le pierzi
Printre valurile mării
și din ele-ți faci palatul
De speranțe și speranța
la e parvuri să desmierzi.*

*Să desmierzi ce se vesfătu
In podoba de mătasă,
Să alinați tot ce amorul
nu te nădeamnă să năinți,
Pentru aur să te mistui
In orgii necătoase.
Să-ți vinzi vraja linereții
pentru aur și să mănți.*

*Ce mizeră fericită
mi te închipui eu azi, Dora, --
Și te văd zâmbind sub văbul
de fecioară, în altar.
Da, frumoasă și subliniu,
dar mizeră tulburare.
Măndru de podoba clară
ce natura-ți dește n dar.*

*Curtezana ce se vinde
pentru oaur -- e cinștită,
Ea e podoba fecioară
și-al ei suflet nu e moart,
Ea e ea, așa cum este,
dragă-țu-i e ipocrită.
Dar ț-o spune că te mănle
și-o-nțelegi din ai ei port.*

*Dar tu? Patima te roade
și totuși serovi ț-i-aprindo,
Tu de mănți sublinia floare
albă n'o mai porți la sân, --
Și fătarnică mi vii totuși,
cu-acl zâmbet ce te prinde,
Și în hămăda virtutii
te învaduți ca -- păgân.*

*Să te-ador și la picioare
rob să-ți cad pe vechicie,
S'am iluzia că n'fată-mi
stă fecioara din povești.
Când stiu bine azi că n'locu-
e o tristă parodie
A Vestalei fermecate
ce-am visat cândva că ești.*

Leontin Hiescu.

DECUBAL

Dom Roma ni se anunță că la expoziția artistică ce se va deschide în curând în Capitala Italiei va expune, între alți artiști, și tânărul nostru compatriot d-l G. Ciresanu.

Lucrarea sculptorului român, după care publicăm o reproducere fotografică, este un frumos bust al lui Decabal.

D-l Ciresanu este cunoscut la Roma, unde a expus la Expoziția de artă modernă, ca și în București, unde are lucrări la Ateneu.

DOINA

O doină, doină românească, cântec sfânt pentru noi Români, oare care inimă n'a tresărit auzind sunetele tale duioase?

Doină, tu ești plângerea unui suflet trist dar îndepărtat, unui timp aproape știis.

Sunetele tale m'ai întâi... încete, duioase... ca un suspin adus din depărtare, pe aripile vântului, și tot așa se ridică, încet, acum puțin mai tare, apoi iar mai tăcut, mai duios.

Câte odată cu un sunet tremurând, pe urmă cu un glas jalnic, apoi cu un duo lung, lung..., nesfârșit de lung.

Doină, doină, tu ești un balsam pentru o inimă îndurerată, pentru un suflet trist.

E atâtea jale, și atâtă sbucium în sufletul tău, o doină, în cât la vibrarea duiosului tău glas, mințea noastră rălăcește, departe - departe la timpurile trecute.

De unde vii tu, o suflăte pribeag și jalnic, din ce lume necunoscută aduci tu plângerile aceste, și te versi ca un nectar... dulce în inimile noastre?

Nu, tu nu ești ca un alt cântec compus de un singur suflet, ci în sufletul tău plâng, miș de suflăte.

Dar tu nu ești numai suspinul și plângerea strămoșilor noștri, care au luptat pentru țară și neam, dar ești și sufletul sbuciumat al codrilor țării noastre, care de atâtea ori în luptele vrăjmașe au pierdut viațarii lor tineri. Tu ești bătrână, și tânără, cu miș și sarte de ani înainte, te-ai încăpat în ori și care suflet bun și așa ai mers dintr'un suflet în altul, purtând cu tine tânguirii mai triste, mai jalnice.

Locul tău cel mai preferat a fost în munți, aici în depărtare ai vrut să dai drumul plânsurilor tale, ai vrut să povestești naturii jalea sufletului tău.

Apoi obosită de atâtă pribeție și-a făcut un tron dintr'un vlăstar tânăr, și n'ai vrut să tac, ci te-ai dus la ciobanul neștiutor, și-ai așezat trenul lângă sufletul lui nepăsător, apoi sufletul lui sălbatec atins de coardele tale vibratoare și-a făurit un

caval, și-a dat drumul cântecului tău plângător.

Și așa ai mers tu făcând să plângă miș și miș de inimă voinice la povestirea cântării tale triste.

Și după atâtea ani de plângeri, sufletul tău tot mai trăește, și poate va mai trăi încă mulți... mulți ani înainte, până va mai fi o suflăte românească pe acest pământ.

Munții noștri Căruși îți cunosc atât de bine cântecul, încât povestesc și la frații lor îndepărtați nămunca glasului tău.

Și frații lor sunt atât de dornici de a auzi glasul tău miraculos!

O doină, doină, suflet armenios, zboară, zboară departe, departe la alte suflăte în țări îndepărtate, rude cu sufletul tău.

Melanie Lingoreanu

E. AURELIU

BOB

Sedeau trei inși la masă: cocosatul, Miss Lilian, imblănzitoarea și Little John, maimuța. Old Jack, căinele filosof, era în culcușul-i, pe jumătate dormind, pe jumătate filozofând.

— Douăzeci și șase garași *)—zise cocosatul — trebuie să moară omni de foame. Ce fel de lume! Am zburat până am răgușit: „Intrați mă rog! Intrați mă rog!... Miss Lilian cu fiarele ei!... Cănele matematician!” — și încă, de n'ar fi acest mic tovarăș, ar trebui să mă spânzur. Nu mănânci, Little John? Nu mănânci? strengarule?

Maimuțoiul mormăi nemulțumit, iar Miss Lilian nu răspunde.

— Pricina tuturor rețelor e Bob, acest sărman Bob — continuă cocosatul. — Nu știe nimic și mănâncă foarte mult. Tăranul îl privește odată și apoi s'a slărsit. Căci ce ar mai vedea a d-oi oară? Se întinde benevos din când în când și cascadează toată ziua, în asta constă toată știința lui. Toată ziua doarme această bestie. Iar noi ne străduim acilea; acest mic strengar se frământă de dimineață până n seară, alcargă, sare și amuzază pe domni vizatatori iar cela începește toată ziua, crapă în el și se încăzește. Mănâncă măi mult ca noi toți la un loc. Și cât foc îi trebuie pentru încălzit, Doamne, cât foc! Unei bestii bătrâne și mardare!... Nu'i adevărat, Little John?

Little John mormăi supărat, și Mrs Lilian vorbi în slărsit.

— D-ta urăști pe Bob și eu încep aceasta, fiindcă d-ta nu știi să uiți, Mr. Reginald. Bob te-a speriat de moarte; și-a înfipt ghiera în carne d-tale și dacă din întâmplare nu treceam p'acolo, ai sedea azi la dreapta Sfântului Paul, printre cei drepti. Te-ai spăimântat tare atunci, Mr. Reginald, și știu că boala-ți începe din ziua aceea...

Cocosatul o întrerupsă.

— Nu'mi mai vorbi de ziua aceea, căci fierbe sângele în mine; măi bine e dacă tacți despre aceasta Suzano. Să mă atace pe mine, stăpânul său, care îl hrănesc și mi dau ultima para, spre a'l tine la căldură! Nici să nu vorbim despre asta, Suzano, căci nu știu unde voi ajunge dacă mă gândesc la asta. Ți-o spune ceva și apoi să nu'mi mai vorbești despre asta. Știi la ce mă gândeam din ziua aceea în care m'a nenorocit această dihanie: Mă gândeam să'i tai coada bucată cu bucată. Căci un glonte în cap ce ar fi? Dar a'l tăia coada bucată cu bucată, până la rădăcică, aceasta ar fi simțit-o nemernicul!

Miss Lilian puffa de răs.

— Doar că aceasta n'ar fi fost atât de ușor, precum gândește Mr. Reginald. Bob e bătrân și blând; cușca, vremea și frigul i-au cam do-

*) Garaș, monedă veche, care valora șt patru bani la noi. Nota trad.

Galeria scriitorilor români

D. VICTOR EFTIMIU

Dăm azi la «Galeria scriitorilor români» portretul tânărului poet d-l Victor Eftimiu, autorul poemului-ferie «Inșiră-te mărgărite» ce se reprezintă acum cu deosebit succes pe scena Teatrului Național din Capitală, poem despre care se vorbește în «Notele săptămânii» ale numărului acesta.

molit nervii. Dar nu-l place când se glumește cu dansul și n'a avut încă nevoie de dentist.

— Nu l-aș fi întrebat — spuse cocoșatul cu superioritate—dacă această glumă îl place sau ba. O, pe mine n'e să mă mai vadă în apropierea cușcei sale! Dar am plănuț ceva de ce al să te miri poate, atât e de simplu. Am plănuț ghilotina cușcei. Un mic mecanism, ce se compune din două cuțite mobile. Unul din cuțite se coboară din tavanul cușcei, celalt se ridică din podeală și amândouă se întâlnesc pe la mijloc. Dobitoacul nici n'ar băga de seamă că-l conduce în noua cușcă, iar restul mă privește.

— Și crezi, Mr. Reginald, că ai fi putut să faci să mă hotărâsc la această crudă faptă? Ptiu! De altfel asta ar fi însemnat să-mi dau demisia. Căci mi-ar plăcea să văd pe acel imblânzitor, care s'ar încumeta să intre în cușcă după această operație. Și să-l omori cu inecul, dar ca să-l chinuiești: ce idee! Dacă ție de prios impușcă-l, așa înțeleg; căci tot nu-l mai servește lui viața la nimic. Dar așa! Asta a fost o prea urâtă idee. Mr. Reginald, și nu numai o idee crudă, ci și proastă. Căci judecând, Bob îți câștigă pâinea.

— Adică, o câștiga răspunse cocoșatul. P'atunci mai câștiga. Inșă azi nu mai câștigă, ci doar mănâncă. Ne mănâncă totul.

Am voit să cumpăr un nou pantalon roșu lui Iohn, și nici pentru asta nu mi-se ajunge. Nu mi-se ajunge pentru nimic. —Nu ție frig, Little Iohn? Vino ștrengarule, șezi aci în brațe. Îți place berea, pișcherule? Așa ci-ți place? Beă deci! Hehehe, ștrengarule, ștrengarule!...

Și-l mângie pe maimuțoi pe fața-i păreasă.

Astfel cum sta el aplecat spre maimuțoi făcându-l să bea, nu se putea deosebi în grabă, care-i omul și care-i maimuța. Fața lui Little Iohn era mai deslușită ca lui Mr. Reginald și maimuța nu se arată atât de sălbatică ca omul.

— Dealtfel e norocul său — continuă Mr. Reginald — că sunt așa de sărac. Ghilotina lui m'ar costa mult, iar eu n'am banii.

— Nici nu'mi vorbi de asta, Mr. Reginald, căci fie-care vorbă a d-tale imi sfășie inima. Sărmanul Bob! Ce se va el, când nu voit mai fi aici?! Căci te părăsesc, Mr. Reginald.

— Ce este?... Ce spui, Suzano?

— Îți spun că te părăsesc, Mr. Reginald. Mămărit după bărbierul acela, pe care denunzi l-ai alungat din circ,

fiind-că am intrat în vorbă cu el. Tocmai despre asta am vorbit atunci.

— Ți-ai pierdut mințile, Suzano? Asta e cu neputință! Cine ne gătește atunci? Cine spală, ne calcă rufe? Și cine va stăpâni leul?

— Servitoare se gătesc destule, iar pentru Bob îl poți angaja pe Goliath, vechiu-ți imblânzitor. Goliath aprins a imblâzni, se poate vorbi cu dînsul. Și cred, că se va mulțumi cu ceva mai puțin ca mine.

— Și pentru ce vrei să mă părăsești? Așa deodată?

— Știi Mr. Reginald, eu sunt o femeie foarte liniștită și nu'mi șboară gândurile după aventuri. Dar și mie'mi trebuie bărbat și d-ta nu ești bărbat, Mr. Reginald, ești stăpin.

Putea să zică ori-ce, Zuzana rămânea tot ne înduplecată. La rugămintele, la amenințările lui răspundea aceleași cuvinte, cu încăpățănare și monoton: — La Crăciun plec.

Mr. Reginald, în șirintoarea-l, se întoarce către căine:

— Auzit-ai așa ceva, Old Jack? Îi părăsesc pe stăpânul tău. Cum, n'am fost eu bun cu voi tot? Nu v'am dat de mâncare? V'am lovit, v'am bătut? Da, v'am bătut, înșă nu din inimă, ci în interesul științei.

Aceste cuvinte, în interesul științei, le pricepea Old Jack; se scula și începu a lătra.

La vederea atator jelanii se îndură și Suzana. Își plecă capul în jos și zise cu glasul prea târziu căințe:

— Nu se poate altfel, bărbierul a luat și banii cu dansul.

Cocoșatul îi rămase vorba în gât-lej. Pricepu că ceea-ce s'a făcut nu se mai poate îndrepta.

— A luat bărbierul și banii?! Atunci e zadarnică ori-ce rugămintă. Bine, zise eu o furie stăpânită—pleacă, dar ia-ți și dobitoacul acela de leu. Mic nu'mi trebuie. Cumpără-l, ție-l dau estin. Ia-l repede, nici să nu'l mai văd.

— Ce aș face eu cu dansul în bărbierie? — întrebă Suzana. Aș fi isgonită din sat din pricina lui. Pe când d-tale ție-ar fi de folos. Sau dacr nu'l poți sulori, poți să'l vinzi în oraș când vrei.

— Mărturiseste-mi că mă părăsești fiind-că te temi că într'o bună zi te va sfășia și pe tine bestia, când o veți găsi în toane rele. Și dacă voește să sfășie pe cineva, atunci mai bine pe mine de cât pe tine.

— Nu, Bob n'are porniri rele. E supărat numai când e flămând.

— Dar în totdeauna e flămând, desmățatul! Și e cel mai curat și ră-măi aci. Alungă-l pe bărbier; de ce să intri în vorbă cu bărbieri?!

— Asta nu se poate. I-am dat banii.

— Firește, firește, i-ai dat și banii. Ei bine, pleacă.

Apoi se întoarce către Little John și spuse:

— Această bestie imi îngreună-dește pe fie-ce zi noui boclucuri. Im-prăștiie societatea și ne mănâncă totul, nu știe nimic, nu face nimic, doarme toată zina și totuși voește să trăiască. Dar nu te teme, Little John, voi aranja eu totul, Little John, nu te teme!

Maimuțoiul, care era sărguitor, scrășni din dinți cu putere.

II

În seara de Crăciun, eu o oră mai târziu, după plecarea mizei Lilian, — din botez: Suzana—în casa bărbierului, cocoșatul își luă mantaua, străbătu curtea înghețată și intră în grajdul animalelor.

Își luase cu dînsul un felinar orb și alipindu-se de zid, înaintă cu băgare de seamă. Nu voi să se apropie de cușcă; îl ura, dar îl respecta pe Bob.

Leul dormea.

Cocoșatul, la slaba lumină a felinarului, aruncă o privire în cușcă, unde se odihnea masa neagră. Pașii săi ușori abia se auzeau: fiara dormi mai departe. Dormea și nu se gândea că cel ce nu știe să-și câștige pâinea, n'are dreptul să trăiască.

— Dormi— mormăi cocoșatul— azi dormi pentru ultima oară așa de dulce! Cum, prietene, ici hrana și căldura dinainte-ne, și ca supliment imi im-prăștiie societatea?! Nu, amice Bob, asta nu merge, asta e prea mult. Cu aceasta rupem prietenia. Pentru ce aș mai cheltui pe tine bănuții câștigați cu atâta amar? Ca într'o bună zi să'mi rupi brațul? Îți mulțumesc. Miss Lilian pentru mine e moartă, deci s'a sfârșit cu cumetria. Miss Lilian poate spune ori-ce. Să te duc la oraș și să te vând grădinei zoologice sau muzăului? Oare cine ar da banii pentru tine, pentru un leu bătrân și ciufilit? N'aș prinde pe tine nici atât cât aș cheltui până în ziua când te-oi putea vinde. Nu, nu, Bob, să sfârșim cât mai curând și să sfârșim în mod discret, cum se cuvine între boeri. Pentru ce să știu lumea că între noi există deosebire de păreri? Asta-l de prisos. Să spunem că ești bolnav Bob, că ești tare bolnav. Nu mai ești pu' nou născut; nu se poate numi nenorocire ne-așteptată că ție s'a împlinit timpul și ție-a sosit ceasul. Și sfârșitul îți va fi fără dureri. Știi, ghilotina mi-ar fi plăcut mai mult, dar s'o lășăm la o parte. M'ai înțeles? Nu? Indiferent. Să sfârșim, Bob.

Se duse lângă soba care încălzea cușca și stinse focul în tăcere.

În spre zori leul se trezi și și scutură coama. Îi era frig.

III

A doua zi Mr. Reginal făcu o vizită în grajd.

Cuși deschise ușa se iviră din întunecime două ochi galbul și o masă enormă se trânti cu o așa furie de grilajul cușcei, încât toată construcția de fier se cutremură din temelie.

Fiori reci trecură prin spinarea cocoșatului. Dacă cedează fierul din întâmplare!... Trânti usa și se depărtă.

Un urlet spăimântător răspunse la șgomotul ușii.

Un urlet atât de puternic și fioros, în cât cocoșatul îl auzi toată noaptea. Nu putu dormi până în zori. Îl înșelase auzul oare? Sau leul urlase într'una?

Înșfârșit urletul conțeni.

După sărbătorii— trecuse 56 ore de când osânditul la moarte îndura foamea și frigul— Mr. Reginald își mai vizită odată victima. De astădată putu să intre. Bob nu s'a năpustit asupra grilajului; zăcea neputincios în colțul cel mai apropiat de soba rece.

Soarele de amiază lumina prin crăpăturile șopronului de scânduri. Mr. Reginald putu vedea destul de bine animalul prăpădit de foame și frig. Trăia încă, dar nu mai râcea, ci doar suspina.

Când se deschise ușa, el își deschise ochii. Inșă în privirea sa nu era alta decât tristețea de moarte. Se stinsese dintr'însa și ultima scântec de ură și răsunare.

Și această tristă privire par'că spusena:

— O, vai mie, că eu— sunt eu și n'am putut fi altul: căine înțelept sau maimuță caraghioasă! O, vai mie, că abia pe patru-mi de moarte aflu că de neghiobește am trăit! De ce a trebuit să cad în cursă și robie și nu m'am putut transforma într'un animal folositor de casă? Pentru ce în cunoscutul desis am înaintat drept, liniștit și cu pași mari, fără să bănuiesc că mi-am săpat o cursă sub picioare? Pentru ce trebuie să aflu așa de târziu că nu e bine să mergi drept, de ce n'am înțeles mai din vreme, c'ar fi trebuit să mă târâse, încet, cu băgare de seamă, cum se tirăște șearpele?! De ce nu mi s'au deschis mințile în bezna a-acelei curse, de ce nu mi-am dat seama de întunerecul care m'a înghițit pentru todeauna, de cv nu m'a cupzins teama în acea temniță, de ce mi-am zis liniștit: «E întuneric; tot una»?! De ce am stat nepăsător față de acei liliputieni armați, cari m'au înconjurat și m'au ademenit din cursă în cușca de fier cu neputință de zdrobit?! De ce n'am învățat mai apoi mesesugul robiei, de ce nu mi-am însușit arta joclut, priceperea de a număra până

la zece, de ce n'am învățat să mănăn cu pantalonii roși și să mă pocesc?! Adio, deacum, voioasă muzică a lup-tei, de fiarelor urlete voioase ce cutremură pădurea; adio, pădure în flă-cări, raze arzătoare de soare, poenet de pușcă, sunet de arme, adio! Adio, frumoase leoaice, cu carnea tare, și falcile largi! N'am să mă mai lupți cu voi, în dueluri de dragoste; n'am să mă trintesc coama-mi invigilare de corpul vostru! Adio, frumoase leoaice și voi, tigri plini de lasitate; elefanți ce fugiți dinaintea glasului războinic, nu mai vă temeți: eu imi iau rămas bun d'acum! O, în ce chip mizerabil trebuie să pier! Didi, mor din pricina frigului, eu ce m'am născut sub arșița soarelui și mă prăpădesc foame, eu, care trebuia să sflișit în-treaga lume! Dar eu sunt oare ceu-și toată Africa n'a fost un simplu vis?! Iacă, această pereche clipitoare de ochi, mă ucide, Pe mine!... Nu, eu nu sunt «eu»; frumoasa-mi patrie Africană, luptele singeroase, nopțile de Martie plina de răgete de dragoste, toate acestea au fost minciuni, iar eu sunt o pisică obișnuită, care e doborâtă la pământ de foame și care, lă-crămăză, de frig!

Când Mr. Reginald, își vizita pentru cea din urmă oară victima. Bob nu se mai mișca. Cocoșatul deschise ușa cușcei, se sui cu picioarele pe corpul neînsufletit al leului și făcând un gest larg cu hgheta-i, zise îngăl-nat:

— Quos ego!

Ioșif Sarvary

PAUL VERLAINE

ÇAVITRI

MAHABARATI

*Cavitrî se iegase—voind să-și mănuțiească
Soful—să stea trei zile și trei nopți nemis-
câtă
N'picioare, n'oremnită și fibră să clipească,
Stâncă, cum cere Vyasa,—cu mima plecată.*

*Nici vântul Vin, o, Curva, nici dulcea aro-
mire
Ce'n miez de noapte Ciandra nu uită șo-
presare,
N'au isbulit să n'frângă n' scâlimă lor
povnice
Mântea și carnea arestei femci cu suflet
mare.*

*Îngroape ne Uitarca,—omorător cernit,—
Înșigă n'noi Dorința săgeată-l arzătoare,
Să facem ca Cavitrî, spunând că n'am simțit,
Ca ea, acând în suflet o țimbă nălfătoare.
N. Mihail.*

POVESTE INEDITĂ

de Lew Tolstoi

În hârțile postume ale lui Tolstoi s'a găsit următoarea mică poveste, care va fi publicată în curând de un ziar rusesc:

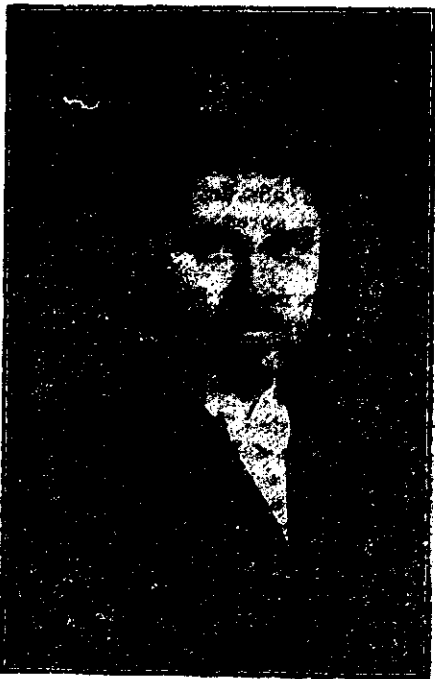
A fost odată un om foarte bun, a căru cca mai mare dorință era de a face bine celorlalți oameni.

Se puse pe gânduri cum și-ar putea atinge scopul fără să jicnească pe nimeni și ca toți să profite. Dacă dai din mână, nu poți ști cui să dai mai mult, cui să dai mai puțin. Afară de asta, cum nu poți da la toată lumea, ce'i cărua nu le vei da vor zice: «De ce ai dat acelora și nu nouă»?

Atunci, iată ce se hotărî să facă binefăcătorul. Alesc o piață mare, goală, pe unde trecea lume multă, și acolo puse să se clădească un fel de han. În hanul acesta adună tet ce putea fi folositor și plăcut omului. Erau odăi mari, sobe bune, coșuri cu lemne bine garnisite, panere pline de fel de fel de pâini, rezerve în cari erau gră-mădite legume, ceai, zahăr, mere și tot felul de mâncăruri. În casă erau pături, haine, rufe, încălțăminte, într'un cuvânt tot ce putea fi de trebuiță omului. Merindele de tot felul grămădite acolo erau îndestulătoare pentru o sută de inși și mai mulți chiar. Și binefăcătorul gândea: «Tre-cătorii vor trăi aci cât le va plăcea: vor mânca, vor bea, vor lua cu ei cel-

GALERIA ARTISTILOR ROMÂNI

SOȚII IORDĂNESCU

Amatorul și cunoscătorii de artă au prilejul de a admira acum la Ateneul român din Capitală, o frumoasă expoziție de pictură și sculptură a soților Iordănescu.

D-l și d-na Iordănescu, cel d'intâi sculptor și d-na pictor, sunt absolvenți ai școlii de arte-frumoase din București. Căsătoriți în 1906, soții Iordănescu au plecat la Paris, unde au urmat Academia Julien până în Ianuarie 1908, când au plecat în Italia și și-au continuat studiile la Academia din Neapole.

Amândoi sunt expozați la Salonul oficial din Paris.

Prima expoziție în țară au avut-o în Octombrie 1909. Au expus apoi la Salonul oficial român în 1910 și acum din nou în expoziție proprie.

Sculptorul Iordănescu este autorul monumentului lui G. Negri din Galați, al monu-

mentului lui Toma Tâmpăanu din R.-Sărat, al bustului lui I. Ghica din grădina Ateneului și al lui Barbu Constantinescu de la școala normală din București a cărei inaugurare va avea loc în Martie.

de trebuință și voiu reinoui proviziile pe măsură ce se vor isprăvi.

Așa și făcu. Rânduî totul el însuși și plecă, așteptând să vadă ce se va petrece.

Atunci oamenii cum se cade începură a intra în han. Beau, mâncau, ședeau o noapte; unii ședeau două zile, alții o săptămână. Unii luau îmbrăcăminte; și lucrurile erau puse la loc pentru ca alți trecători să poată profita. Și toți plecau binecuvântând pe binefăcătorul necunoscut.

Așa fu cât timp venură la han oameni pasnici, conștiințioși. Și binefăcătorul întocmăia ce lipsea, ceea ce luaseră drumetii, și se bucura de opera lui.

Iată însă că într-o zi venură la han oameni bătaioși, îndrăzneți, răi.

Se apucară de îndată să mănânce, să bea, și pînă moară pe tot ce era acolo, și cearta se făcu repede între ei. De la injurii ajunseră la bătaie; apoi își smulseră unul altuia ceea ce luaseră, și, infuriți, se apucară să strice tot, să distrugă tot, pentru că nici unul să se folosească.

Cu chipul acesta nici unul n'avu nimic. După ce distruseră tot, sfărâmă tot, începură să sufere de frig și foame; și atunci injurară pe stăpânul care rânduise atât de rău lucrurile. De ce pregătise atât de puține lucruri? De ce lăsa pe ticăloși să intre? Căci fie-care, crezându-se bun, învinovătea pe vecin că e rău. Alții spuneau că nici nu era stăpân, că hanul se instalase singur.

Oamenii aceștia trăiră ast-fel o zi, două zile; pe urmă, infometaji, înfrigurați, dusinanoși, plecară, injurându-se unul pe altul, și blestemând hanul și pe cel care-l clădise.

Tot așa fac și oamenii pe lume. Își pierd viațile și pe ale altora. Dar nu le dă în gând să se învinovătească pe ei înșiși; ei nu văd că viața le este rea, dar învinovătesc pe alții, și unii pe Dumnezeu, învinovățindu-l de a li întocmit rău lumea. Alții, învinovățeseră lumea, care, după ei, s'a întocmit singură.

Oamenii trebuie să înțeleagă că lumea nu s'a rânduî ea singură, ci că binefăcătorul lor, Dumnezeu, a rânduî-o pentru binele lor. Să nu facă oamenii aceea ce le strică și le pierde viața, și vor cunoaște o fericire ce nu poate fi întrecută.

MAXIM GORKI

MALVA

— Urinare —

— Blestemat să fi! Blestemat! Blestemat! strigă Vasile înapoi. Acesta însă făcu semn cu mâna, merge mai departe și dispărură iarăși dinapoi unei moive de nisip.

Vasile mai privi mult în această direcțiune, până ce îl duru spinarea de poziția incomodă pe care și-o luase, sprijinindu-se de caie și înțepându-se de pământul nisipos. Zdrobit și stetit, se ridică în picioare și șovăi de durerea șovăitoare din oase. Cîngătoarea sa de piele se ridicase până la subsuorii, o descinse cu degetele țepene, o ținu înaintea ochilor și o aruncă pe nisip. Apoi merge spre colibă, stătu la o cufundătură a nisipului, își aminti că acolo căzuse și că dacă nu se întampla aceasta ar fi ajuns poate pe fiul său. În colibă erau aruncate toate una peste alta. Căntă cu ochii sticla de rachiu și când o găsi printre saci, o ridică. După stătea teapăn în gâtul sticlei și rachiu nu cursese. Soarele încet după, băgă gâtul sticlei în gură și supse. Dar sticla îl lovea peste dinți și rachiu îl curgea din gură pe barbă și pe piept. Rachiu n'avea nici un gust, parcă ar fi fost apă...

Vasile avea capul nădosit. Inimă-i era grea, spinarea i se încovoia de durere.

... Sunt acum chiar bătrân! zise el tare și se trânti pe nisip la intrarea colibei.

Înaintea lui zăcea marea, uriașă mare, ottând alene, plină de putere și frumoasă. Valurile radeau ca totdeauna vioii și zgomotos. Vasile privi mult pe apă și-și aminti vorbele lacome ale fiului său: Dacă toată aceasta ar fi pământ! Și mai ales pământ negru! Și dacă s'ar putea ara!

Un sentiment rozător de apăsare căzu pe omul acesta. Își frecă violent pieptul, privi împrejurul său și oftă adânc. Capul îi cădea greu și spinarea i se încovoia ca de o greutate. Gâtul i se strângea sub atacuri de năbușire. Vasile își făcu cruce, privind în sus spre cer. Gânduri grele îl cuprinseseră.

Pentru aceasta, pentru o femeie desfrănată, își uitase soția, cu care trăise împreună prin muncă cinstită, mai mult de cincisprezece ani; pentru aceasta îl pedepsise Dumnezeu prin răzvrătirea fiului său. Da, aceasta era mâna lui Dumnezeu! Propriul său fiu îl injurase, cu mâna aspră îl apucase de piept — moartea merită pentru aceasta, că insultase așa pe tatăl său! Din ce cauză? Pentru o muere desfrănată, care ducea o viață rușionasă!

...Rușine și ocară asupra lui, bătrânul, că se ocupase de dânsa și pentru aceasta uitase pe soția sa și fiul său!

Și Dumnezeu cu sfânta sa mânie, îi amintise de aceasta, și-i cercase înima prin fiul său, pedepsindu-l cu dreptate. Da, aceasta era mâna lui Dumnezeu! Vasile sătea încovoial, își făcu cruce și clipi din ochi, ștergându-și lacrimile ce-l curgeau pe obraz.

Soarele zăcea în mare și pe cer se stinse amurgul purpuriu. Din depărtarea tăcută sufla un vânt în fața lăcrămată a muncitorului. Adâncit în gânduri de căință, stătu așa mult, mult, până ce adormi în sfârșit...

A doua zi după cearta cu tatăl său, plecă Iancu cu o ceată de muncitori într-o barcă, prinsă de ancora unui vapor, aproape treizeci de verste de la pescărie, într'un golf la prînsul peștelui. După cinci zile se întoarse singur într'un caie — trimis fiind după provizii. Sosi pe la amiază, când muncitorii se odîhneau după prânz. Era o căldură nesuferită, nisipul fierbinte îi ardea picioarele și solzii de pește îi înghinopau tălpile. Iancu pășea prevăzător spre bărcă și se injura că nu-și încălțase ciubotele. Nu vroia să se întoarcă la cadu, vro-

ind mai înainte să capete de mâncare și să vadă pe Malva. În timpul pletisitor cât petrecuse pe mare, se gândise adesea la dânsa. Vroia acum să afle, dacă ea văzuse pe tatăl său și dacă vorbise cu el. Poate o bătușe? Aceasta nu putea să știe, că ar fi devenit atunci mai blajină, căci era prea dărză și nerușinată...

Pe pescărie era liniște și pustiu. Ferestrele bărcilor erau deschise și aceste sicrie mari de lemn, păreau asemenea a suferi de căldură. În cancelaria comptabilului, care era ascunsă printre bărci, țipa un copil. De dinapoi grămezilor de butoaie, răsunau voci încete.

Iancu păși hotărât spre acestea: îi se păru că ar fi auzit glasul Malvei. Dar când intrase printre butoaie și privise încolo, se retrase înapoi și stătu cu fruntea sbăreită.

În dosul butoacelor, la umbra lor, zăcea Sergie cel rău, cu pieptul în sus, cu brațele sub cap. Într-o parte era Vasile, în cealaltă Malva.

Pentru ce e bătrânul aii? gândi Iancu. Să fi lecat el din liniștii său serviciu încoace spre pescărie pentru a fi mai aproape de Malva și de a o ținea departe de dânsul? O bătrânol diavol! Dacă mama ar ști aceasta!.. Să meargă spre dânsii, sau nu?

Așa... spuse Sergie. Apoi — mergi cu bine! Ei du-te și scormonește pământul!

Iancu ascultă și clipi vesel din ochi.

— Da, voiu pleca... zise tatăl. Acum înaintă Iancu obraznic și salută „Doamne ajută!”

Tatăl îl privi în treacă și se întoarse într-o parte. Malva nici nu-și ridică ochii. Sergie însă dete din picior și spuse cu vocea groasă: „Din țări îndepărtate s'a reîntors prea iubitul nostru fiu!” și cu vocea obișnuită: „Pielea trebuie să i se jupoac ca cojocul de pe oaie!”

Malva răsă încet.

— Cald e! zise Iancu și se așeză lângă dânsii.

Vasile privi iarăși spre el, ca fără voia lui.

— Pe tine Iancule, te aștept de azi dimineață. Eri mi-a spus comptabilul că trebuie să vii, începu el.

Vocea sa păru lui Iancu mai domoală decât atunci și fața sa i se părea schimbată.

— Eă am venit după provizii. Iamuri el și rugă pe Sergie de tutun pentru o țigară.

— Pentru nebuni ca tine n'am tutun, zise Sergie, fără a se mișca.

Eă voiu pleca acasă. Iancule! zise Vasile cu energie și sfredeli cu

degetul în nisip. Ei, și tu rămâi aici? — Da, eu rămân, ce să facem amândoi acasă?

— Ei, nu supni nimic. Eă, ce vrei, nu mai ești copil. Dar, ce vroiam să spun, nu uita că eu nu voiu mai ținea anul timp. Poate voiu mai trăi vreo câțiva ani dar nu știu dacă voiu mai putea munca... Eă nu mai sunt obișnuit cu munca câmpului... Așa dar, nu uita, ai o mamă acasă!

Vorbirea părea a-i cădea greu, vorbele îi rămăneau în gură. Își netezi barba și mâinile tremurau.

Malva îi privia pătrunzător. Sergie închise un ochiu, deschise pe cel altal privind pe Iancu; acesta se bucură în sine și de teamă a nu se frăda, tăcu, uitându-se în jos la picioarele sale.

— Așa dar, nu uita. Iancule pe mama... uite, tu ești singurul ei fiu, zise Vasile.

— Pentru ce atâtea vorbe zadarnice? zise Iancu usuz, o știu singur.

— Bine, răspunse băl, privindu-l cu neîncredere. Spun numai să ne uii!

Na...

Vasile oftă adânc. Câteva momente tăcură tus-patru. Apoi spuse Malva: „Acuși se sună pentru lucru...”

— Ei, mă duc, lamuri Vasile, ridicându-se. Și toți ceilalți se scolară de asemenea.

— Rămâi cu bine, Sergie... dacă voi veni vreodată la Volga, mă vei vizita poate? În districtul Shubirsk, cătunul Mazlo, comuna Nikola-Lycov...

— Bine, zise Sergie, îi scutură mâna, ținându-i-o mult în mâna sa neruoasă, acoperită cu puf reș și privi zâmbind la fața tristă și serioasă a lui Vasile.

— Nikolo-Lycov e un sat mare — îl cunosc toți dimprejur și noi locuim numai patru verste departe de el, lamuri Vasile.

— Bine... voiu întreba dacă voi veni pe acolo.

— Rămâi cu bine!

— Cu bine dragul meu!

(Urmează).

Trad. de Al. Dăscălescu

SFATURI CASNICE

Un mijloc lesnicios pentru prinderea soarecilor este a se picura în prînzătoare puțin ulei de roze.

Soarecii, cari au un miros foarte fin, sunt atrași în cursă vrând-nevrând de mirosul uleiului.

ILUSTRUL MATEIU

— ROMAN DE GEROLAMO ROVETTA —

— Urmare —

VI

— La Casalbara! La Casalbara!
Măine cu toți la Casalbara!

Acesta fusese cuvântul de ordine al manifestațiilor de la Primavera. Și a doua zi, toți erau îmbrăcați în jurul vilei președintelui.

Flora mărunț.
Vila, tăcută și izolată, cu ferestrele închise, avea un aspect funebru.

Vestea evenimentelor grave de la Primavera, ajunsese până la vila Pietro Laner, nu închisese ochii toată noaptea, mâhnit că petase asistența în ziua la sedința comitetului. Dar nu-i era permis să se depărteze de la Casalbara, supravegheat și ținut de Lucia care își lăsa toate drepturile de odă.

Laner, exultant, îmbătat de amara Noră, redăvenise poet.

— De ce te îmbăți? Unde vei să pleci? Intră în Evfina pe Laner.

— La Primavera... La sedința comitetului...

— Nu ai să te duci, pentru că nu vreau să-ți ruinezi nevasta, în profitul amantei tale.

— Evelino! strigă Laner, cu pumnii ridicați.

— Ce, crezi că nu știu tot? Din prima ai văzut! Nu ai să pleci, căci voi arăta toate scrisorile, toate anonimele, ducelui și ducele nu e om de glumit, când e vorba de onoarea lui!

Astfel, d-na Laner își impusese voința soțului ei, și acesta era săltă să tacă și să rabde orice de la Evelina. De altfel, cu siguranță, și Casalbara începuse a hănuși adevărat. Se temea de Laner, de d-rul Foresti și de Nora mai cu seamă. Toți îl înșelau. Care le era interesul?

Liniștea și despărțirea de soția lui îl făcu să vadă mai limpede.

Nevastă-sa avea un amant? Ea așa de rece, avea ea inimă?

Pe când făcea aceste reflecții, de odă auzi un zgomot care venea de afară: „Moarte lui Casalbara! Moarte hoților de la Casalbara!”

Tot sângele i se sui la cap.

— Ce mîtam mincinos! strigă el.

— Vrem pe duce! Vrem banii noștri!

Ducele de Casalbara, singur, cu capul gol, apăru pe platforma teraselor.

— Ducele! Ducele! exclamă toți, toată mulțimea care se aruncă în fața lui Casalbara, înconjurându-l și amenințându-l.

— Prătește-ne!

— Hoții Cisalpinei ne-au furat banii, sudarea, sângele nostru... Noi cerem dreptate!

— Da! Da! răspunse ducele, mormăind, și începu a pricepe tot... Da! dreptate pentru toți!... Până la cel din urmă! Ea... Ea! La Milan!

Comisarul alergă cu agentii și apucând în șbor cuvântul ducelui: Milan! se slujii de el pentru a depărta pericolul și a aduce puțină liniște în spiritele celor turburați.

— Bietul duce! L-au mințit! L-au înșelat!...

Și când Casalbara trecu prin mulțime ca să se ducă la gară, toți strigară în cor:

— Trăiască Casalbara! Ura!

Ducele fu dus până la stație cu aceste exclamări de: Ura! Trăiască Casalbara! Dar din toate astea, el nu ținea minte de cât cuvântul de: „Hoț!” tipat de mamele de Casalbara, și revelația dezonorării nevastei lui, în vociferările mulțimei, cari strigase contra lui Laner, ca „amantul ducelui”, îl făcea să cadă jos!

— Dreptate! pentru toți! — Ea! Ea!

Sosit la Milan la gară, se simți că-i vine rău. Bău trei păhăruțe de coniac și voi să rămăie absolut singur.

El venise cu doi servitori ai lui.

— Sunt mai bine! Lăsați-mă, le zise el.

Slujile îl lăsară să se urce în trăsura singur, dar îl urmau de departe, pe jos. Când ajunsese acasă, postarul îl ajută să se dea jos.

— Ea! Ea? morimăi Casalbara,

— D-na ducesă este acasă, Excelență?

— Este cu D. Cantasirena, zise Victoriina care veni înaintea ducelui.

În coridor, ducele porunci Victoriinei să-l lase singur.

Acum mergea singur, împletindu-se. Abia se sprijinea de mobila. Ajunge în sărit în saloana, unde o nevastă-sa.

La revederea lui, Nora scanteie un tipăt. Ducele, rezemat de ușă, își ținteste asupra ei o privire grozavă... vrea să vorbească... este trăsmit... ridică mâna ca pentru a o blestema, a o lovi. Cuvintele însă îi rămân în gât... Cade... caută în zădar a se găta de ceva, și cade rostogolindu-se la picioarele Noarei.

— D-ne! D-ne! Giovanni! Seumpul meu Giovanni!

Cantasirena face eforturi și-l ridică de-l pune pe un divan.

Nora rămăne înlemnită.

Casalbara cu ochii tot deschiși, țintă; după frunte îi curge sudoare, din nări sânge. Horeție și o spumă albă îi ese din buzele contractate și străambe.

VII

Dezordinele de la Primavera și de la Casalbara, fură în provincie și în orașul Milan, subiectul tuturor convorbirilor. Un nou svon se răspândea în public, dând loc la săpăritoare comentarii: D. Galli, procurorul băncii lui Kloss, fugise în America, luând două sute de mii de franci.

Peste câteva zile însă, se pescui un cadavru, oribil mutilat, din apele negre al Vettaliel. Era bietul Galli. Nu fugise, cu nici o săpăritoare, după cum se spusese ci de bună-voie își dăduse moartea, încercându-se în Naviglio.

— Cine îl împinsese la acest act disperat?

Kloss singur ar fi putut da satisfacție curiozității publice, dând la lumină depeșa ducelui de Casalbara, lui Galli, care își zicea: *Vin astă-seară, Milan. Aștept vizita d-tale, Eleonora Casalbara.*

— Unul din principile mele, își zicea Kloss, este să amestec justiția, cât mai puțin în afacerile mele.

Cel mai bun lucru este să lucrez prin mine singur.

Hotărâ decă să se ducă la ducesă de Casalbara chiar în ziua aceea.

— D-na este acasă? Fij bună și spune-i că comandorul Francisc Kloss dorește să i vorbească.

Nora era în odaia soțului ei, pe care nu-l mai părasea zi și noapte; nimeni nu avea dreptul să se apropie de bolnav, afară de d-rul Foresti. Casalbara își recăpătase cunoștința... dar nu putea nici vorbi, nici se mișca; doctorul declarase ducelui că această stare de prostrăție, putea să înceteze dintr'un moment într'altul... Nora îl îngrijea singură cu mânuțele ei, dar Casalbara nu părea de loc mișcat de nici una din atențiile ei.

Când veni Victoriina și anunță pe Kloss, rămase ca trăsmită, cu toate că se aștepta. Kloss venea să-i vorbească despre sinuciderea lui Galli.

— Vin numai de cât, spune-i să mă aștepte, porunci ea servitoarei. Nora se înfățișă lui Kloss, dreaptă și sigură. Îi mulțumi de vizită. Și se prefăcu a crede că Kloss venise pentru a întreba de duce.

— Îți mulțumesc, Giovanni te va primi bucuros, poftim!

— Nu, nu! răspunse Kloss. D-na ducesă mă va scuza dacă am venit numai pentru a-i cere un simplu amănunt. Cred că ai aflat de tristul sfârșit... al lui Galli... despre sinuciderea lui? Toată lumea vorbește, și zice: „Cătuși femeia!” S'a spus că ar fi fugit în America... Nimic adevărat din toate acestea... sinuciderea s'a săvârșit... a doua zi chiar după ce venise d-tale la Milan. Cinda-tă căsătoriată, nu a spus d-nă?

— În adevăr, gosp. Nora tramurând, și aproape gata să-l vină să.

— Eă mama! de cât m'am gândit la d-ta.

— La mine? De ce? habarom! Nora, care făcea atenții pentru a se aștepă și care se îngălbenise din ce în ce mai mult.

— Ca să-mi dai câteva încredințări. Închipuștieți că primire bănuțului lui Galli, am dat peste o telegramă trimisă de d-ta, d-nă daceo... Ia'o: „Sosec astă-seară, Milan. Aștept vizita d-tale, Eleonora Casalbara”.

— D-ta cunoști istoria sinuciderei.

— Eă, de loc! Îți jur! I-am depeșat pentru că voiam să-i vorbesc de afacerile mele, ca de obicei.

— Nu, d-nă, voiam să-i cer banii!

zise Kloss ridicând glasul.

— Nu știu nimic!... și nu pricep cuvintele d-tale! Am chemat pe Galli... este adevărat... i-am vorbit... de afacerile lui Giovanni.

— Nu, d-nă, d-ta i-ai cerut o sută cinci mii de franci.

Într-o zi nerușinată ce avuse-se Nora până aci, de astă dată, la aceste ultime cuvinte, se domoli cu desăvârșire. Inima îi bătea, sângele îi înghețase în vine.

— Ași dori... așa vrea absolut să-ți amintești cele mai mici amănunte... De pildă depeșă d-tale se complică cu altă împrejurare... foarte gravă... adică cele două securi, de 105 mii de franci, cari au fost iscălite de Galli, procurorul meu, în ordinul d-lui Matei Cantasirena... ori, privește-mă bine, eu nu datorez nimic nimănui. Cum explică d-ta coincidența depeșei cu cele două securi? Și unohul d-tale care a ridicat la Banca Iusbrionă, cei o sută cinci mii de franci ai mei!...

Aide isprăvește cu lacrimile și cu nervii!... Răspunde!

— Nu, nu, suspină Noră nehnă, rângându-și mâinile. Iertare! Fie-ți milă!

Lacrimile o orbeau! spaima-i paraliza gândirea, nici nu mai încerca să mintă, să nege.

Kloss o privea. Bătu din picior cu mâine, ca s'o facă să nu mai plângă, și cu asprime îi dictă condițiile lui, care toate fură primite, cu un aer umil, supus, rezemat, șoptit cu vocea înceată, întretăiată de plâns și de suspine.

Afacerile înainte de toate: punerea în lichidare imediată a Cisalpinei; deplină putere acordată lui Francesco Kloss, singur lichidator. Nora trebuia să se înțeleagă și să convină cu Cantasirena, despre toate și apoi să avizeze pe Kloss; căci bancherul nici nu voia să intre în raporturi directe cu acest „domn”.

Pe o foie de hârtie, rezumă în câteva rânduri clausele unui tractat pe care i-l impunea lui Cantasirena și declară că va veni spre seară a lua răspunsul.

— Vezi, pe aceste baze, pacea este făcută. Eu pierd 105 mii de franci; și d. Cantasirena nu merge la ocnă. D-tale trebuie să-ți mulțumească, doamnă.

Începu a sălta, a se învârti apoi aproape de Nora, care se deta înapoși cu un gest de groază... dar care în urmă tot ea se apropie de el, învinsă, ca atrasă de un sentiment de adâncă recunoștință.

Ea se uită la el, cu teamă, apoi turburată și... rușinată își lăsă capul în jos.

Kloss, aproape culcat pe canapea, și fermecat la apropierea tinerei fetei, aceasta înțelese numai de cât,

că cu el era de prisos să-și mai dea aere de ducesă, sau să facă pe copilă nevinovată.

— Apropo! ce mai știi despre Schönfeld? Ce s'o fi făcut contesa noastră cea groasă?

...Casalbara, în patul lui, cu corpul încovoiat în două, susținut de un vraf de perne, își ținea ochii aștiați spre ușa pe care eșise nevastă-sa... cu ochii injectați, plini de sânge.

VIII

Kloss își făcu cu multă îngrijire toate socotelile. Sacrificase o sută de mii de franci, dar era însărcinat să lichideze Cisalpina. O afacere de aur!

Scrise văduvei lui Galli să treacă numai de cât pe la cabinetul lui. Pe o foie de hârtie, stabili socoteala procuristului. Galli avea la creditul său suma de cinci sau șase mii de franci, și afară de asta, depusese la Bancă o poliță de asigurare pe viață pentru nevasta lui, cu un capital de 20 de mii de franci. Un total de 25 de mii de franci, din care Kloss se putea despăgubi.

Când veni d-na Galli, el nici nu se ridică înaintea ei ca s'o primească, nici nu o salută cel puțin. În câte-ve cuvinte, îi expuse situația. Șoful ei își dăduse moartea, după ce furase băncii suma de 105 mii de franci. În onoarea memoriei sale, el era dispus să declare că găsise toate lucrurile în perfectă ordine și chiar a da sinuciderei explicația cea mai naturală și cea mai plausibilă. Dar, bine înțeles, ca d-na Galli să renunțe la despăgubiri și reclamații, ca astfel să repare paguba. Biata femeie, plângând, dete din cap, zicând „da” și plecând tot plângând, incapabilă de a scoate o vorbă mai mult.

Bietul Galli săracul, era bun și milos cu femeile! chiar și asta a lui reușis a se mărita cu el și a-i aduce și copilul altuia în spinare.

După masă Kloss se duse iar la ducesă, ca să ia răspunsul la proiectul tractatului aprobat și semnat de Cantasirena.

Stătu foarte mult de vorbă cu ducesă, și nu sosis de cât târziu de tot la restaurantul Cova, unde își luă cafeaua cu lapte, în tovărășia prietenilor lui: bancheri mari, industriași bogăți, senatori și deputați. Aducea două mii nouăzeci și șapte franci în lichidare a Cisalpinei și starea disperată a lui Casalbara. Lăudă și urcă în slava cerului devotamentul ducelui, îngrijirile pline de afecție pe care le da soțului ei.

— Este o femeie admirabilă!... admirabilă de curaj și de abnegare!

În sfârșit anunță că a doua zi, va publica o notă în Italia, o notă esplidită, și care va pune capăt „cleverurilor absurde”.

Cel de față se uită mirat, dar Kloss nu se temea de a părea în contrast, nici de a modifica cele din-tăi adevărită, când era vorba să aducă omagii adevărului.

— Fără îndoială, s'ai înșelat în aplicare; dar ideea fundamentală a lui Fara Bon era minunată. Pentru ce atâtea cheltuieli? Pentru ce să recurg la navigație, când electricitatea oferă mijloc de transport mai repede și mai puțin costisitoare? Cisalpina voia să facă pe „grozava” și Cantasirena era un megaloman, un poet, un naiv. El a căzut cel dintâi în cursă! În comitet nu erau de cât oameni fără experiență... începând cu Casalbara; bietul bătrân își plătea cu viața iluziile!

Era o pierdere pentru țară.

Interesul pe care îl inspira lumii ilustrul bolnav, mergea crescând; în curând fu un concert unanim de laude ditrambice, o explozie de patriotică durere.

Disperarea lui Cantasirena îl făcea milă; îngălbenise, slăbise, cu ochii în fundul capului și disperat; dar mândru nu înțea de a repeta:

— Sursum corda! Sus inimile!

Am conștiința, legitimul orgoliu de a fi eșit intact (fără nici un gologan) din afacerile politice.

Munca singură procură uitarea de acasă, necunoaştinţă fără număr, de care viaţa este otrăvită.

D-rul Foresti, cu sprâncenile în-urătate, da din cap şi ofta, când îl întreba cineva despre starea lui de bărbat. Numai era nici o speranţă; ducele se stingea încetul cu încetul, şi horcăitul singur indica un rest de viaţă. Ducea, pe care nu o puteai crede de lângă căpătâul soţului ei, dispunea marşal cu o înverşunată şi măiestrită energie, cele din urmă alipe ale acestei scumpe viaţi. În poezia acestui amor, care lega o femeie tânără atât de tânără şi frumoasă de bătrânul patriot expirând, se uită de d-ra Cantasirena, mica profesoră de cânt, prietena d-nei Schönmfeld. Se uită aventura câmpenească de la vilă.

Chiar şi Eleonora părea că uitase. De aci încolo, trăia numai cu dezvoltarea de înaltă simpatie publică şi de adânc respect.

În clipele de agonie ale momentului suprem venită din Roma, de la Senat, de la Camera, de la Quirinal, numeroase telegrame, aducând ducele condoleanţele celor mai mari personaje din Regat.

Monsignorul Meneguzzi hotărâse pe Doamna Alexandrina, venerabila mână a lui Pio Cacia, să facă vizită ducesei. Doamna Alexandrina, înmămurată, în faţa sublimelor virtuţi ale tinerei ducesei, răspândi în toate saloanele aristocraţiei, meritele ducesei, ridicând-o în triumf.

Nici nu se mai vorbea de Ciampina Klara venea meseri foarte târziu la Casa ca să-şi bea laptele.

Şi el, era la căpătâul lui Casabona, ţinând lăcăţuie ducesei: femeie incomparabilă, modelul tuturor perfecţiunilor.

Când prietenii lui de la finanţe îl întrebau despre lichidarea Ciampinei, el declara că merge de minune. Era o oarecare neregulă, pe care, după cum o spusese în tot-dauna, la atenţia înexperienţei sale noi, de cât re-ai credinţă.

Şi mai adăoga, că dacă se săvârşise câte-va fraude, fusese săvârşite de secretarul particular al lui Cantasirena.

Un părlit de individ... Un oarecare Laner din Tisul. Dar acesta nu mai aşteptase regularea socotelilor; o scrisese în muniile lui, cu o sumă de 20 de mii de franci, pe care o stergulise de la societate.

Şi când vorbea de Laner, ochii lui luceau o expresie de o ură josită, şi de o ciudată înverşunare.

— SFARSIT —

Ilustrația noastră colorată

Regele Petru al Serbiei la Roma

«Universul» a anunţat la vreme vizita regelui Petru al Serbiei la Curtea regală din Roma, cu care se înur-dea.

Regele Petru, se ştie, a fost primit în Capitala Italiei cu mult fast şi entuziasm.

Ilustrația colorată din prima pagină a numărului nostru de azi reprezintă primirea regelui Petru în gara din Roma, unde îl aşteptau întâmpinându-l regele Victor-Imanuel.

PROVERBE

De unde nu curge, pică.

Maî bine cu un înţelept la pagubă, de cât cu un nemod la câştig.

După foc şi pârjal.

De ce te temi tu scapă.

Cine vorbeşte seamănă, cine ascultă culege.

Obănu-lui Dumnezeu nu doarme.

DIN HAZUL ALTORA

O lecție

Într'un birt unde mănâncă amical nostru Napoleon Popescu, cheinnerul de obicei nebașisuit de dânsul, i-a dat într'o zi o lecție.

Când Napoleon își plăti socoteala, cheinnerul nu se prea grăbi să-i dea restul.

— După cum se vede nu prea ești tare în socotele, zise Napoleon;

— Nu sunt eu de vină, răspuse cheinnerul; nu sunt obișnuit cu socoteala.

— Cum se poate? De cinci ani ești cheinner.

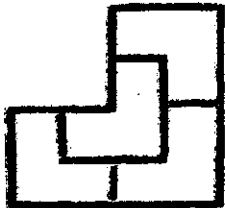
— Da, dar de obicei mușterii îmi spun: «păstrează restul».

JOCURI

Cuvânt-scară-pătrat
de d. Arno Kirschen-Brăila

o plantă
un nume
o pasăre
nume turcesc
în luptă
la croitor
o apă

Soluțiunea jocului științific din «Universul Literar», No. 6, este:

Personele care, prin tragere la sorți, au câștigat câte unul din cele 10 volume bibliotecă, acordate ca premii, sunt următoarele:

București. — D-nei Anghel Costescu și Tihăică Sărățeanu; d-nei Eugenia G. Cherman și Lala Popescu.

Galați. — D. Dumitru Barbieri.

Vintrebanca (gără). — D. Ilie C. Stoenescu.

Palanca. — D. Gh. Bejan.

Costești. — D. Niculae Scărlătescu.

Panciu. — D. Călin Danilău.

Slobozia. — D. N. M. Dicolescu.

**5-100 LEI
CÂȘTIG ACCESORIU ZILNIC!**

Afacem foarte reabil pentru clasa de sus și cea de jos, bogat și sărac, damă sau bărbat.

Cereți gratis detalii printr-o carte poștală de 10 bani de la A. S. Exportoring, Copenhaga K.R.

PASTA BUCOL APA de GURA
1 leu 30

Întrebuințarea Gremii și Pudrei „FLORA”

SĂPUN DE TOALETĂ „FLORA”
De o calitate ireproșabilă, foarte bine parfumat, catifelează mâinile și tenul. Bucata lei 1.25.

BOMBOANE ORIENTALE
Parfamează admirabil gura și dis-ting ori-ce miros urât al gurei. Că-tă 50 banii la drogerii și farmaci-ile. A se observa marca: «Sembusa cu stea».

VOPSEA de PĂR RAPID
Cantărit cu-precizie, ușor de aplicat, dă un aspect strălucitor și strălucitor părului. Într-o cutie, costă 1 leu 30.

Tusea cea mai rebelă, bronșitele acute și cronice, tusea mă-gărească vindecă sigur PECTOSIN ITEANU
— Sifla lei 3.— Drogerii și Farmacii—

HEMAFER ITEANU
Face poftă de mâncare și este unul din cele mai puternice reconstituante ale corpului slăbit.
Sifla lei 4.— La drogerii și farmaciile.

„Antialcol”
Recomandat atât pentru al-colic, cât și pentru tineri spre a nu deveni alcoolici, preparat de cei mai buni Doctori din Anglia și care a scăpat zece de mii de oa-menii bețivi.
— Costul LEI 5 —

„ANTIREUMATISM”
Se recomandă pentru bol-navi care suferă de reuma-tism, rezultatul sigur, să fie reumatismul cât de vechiu.
— Costul LEI 6 —

IRON PEELS, hapuri câte 140 la cutie pentru ane-miă, întărește stomacul, deschide poarta de mâncare. Cu prima cutie apare pe buze și obraz culoarea roșie.
Cutia LEI 5
A se trimite prin mandat poștal costul la:
M. B. & N. Warehouse, 138 ASHLEY Rd., Bristol (Anglia)
și primește medicamentul franco la domiciliu cu instruc-țiuni scrise românește.
6465

Toți abonații la «ZIARUL CĂLĂTORILOR»

participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

- 1) O sobă «Godin», No. 3-cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «Marcu», B-dul Elisabeta, No. 3.
- 2) Una poșcă fină de vânătoare, ca 2 fev, cal. 12, din vechia și renumita fabrică Pieper Bayard.
- 3) Un pistol automat de buzonar, Pieper Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7,63, însă format redus, foarte portativ.
- 4) Una carabină de mare precizie, cal. 12, Pieper Bayard, semi-automatică.
- 5) Toate aceste arme sunt cumpărate de la marele magazin B. D. Timan, 44, calea Victoriei, Amizorul Curții Regale.
- 6) Una oglindă mare venețiană de cristal;
- 7) Una mășură de toaletă, cu oglinzi de cristal;
- 8) Una mașină de cusut, de mână;
- 9) Două frumoase tablouri.
- 10) Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mobile Marco Dattelkremer, strada Carol, No. 62.
- 11) Una pendulă de blăroș;
- 12) Una chișcă de argint de China, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere Schmith & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.
- 13) Un gramofon perfecționat;
- 14) Una mandolină din lemn de palisandru, ornată cu sifel, cumpărată de la marele magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, 54.
- 15) Una fructieră, argintată și aurită, cu 12 cuțite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie Th. Radivoiu, B-dul Elisabeta, 9 bis.
- 16) Una toaletă de bambu veritabil, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie și bambu D. Litmann, str. Lipseanu, No. 3.
- 17) O duziună crema «Flora».
- 18) O săpun «Flora».
- 19) O pudră «Flora».
- 20) 2 ceasornice de argint pentru bărbat.
- 21) 5 abonamente pe 6 luni la ziarul umoristic «Veselia».
- 22) 5 abonamente pe 3 luni la ziarul «Universul Literar».

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătorilor».

Prețul abonamentului lei 5 pe un an 2.50, pe 6 luni.

De închiriat
In strada Labirint 87
Un splendid apartament, construcție modernă, apă, gaz, tot la canal, parchet, sobe porțelan și teracote, intrarea separată, curtea betonată, etc.
Amatorul d'a vizita acest apartament găsește cheile la d-na Mihaela Hârjeu, apartamentul din fund.
Prețul închirierii la ziarul «UNIVERSUL».

NOUILE MARI PREMII OFERITE DE ZIARUL „UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU ÎNCEPERE DE AZI :

O NOUA VILA LA SINAIA

„Villa Theodora“, construită anume pentru tragerea viitoare, pe str. I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate.

Un salonaș modern

compus din :
1 canapea, 2 fotoliuri,
4 scaune și o masă de
mijloc, foarte elegant,
cumpărat de la fabrica de
mobile de artă, I. Bre-
zoș, calea Rahovei, 50,
unde se găsește în per-
manentă o bogată și a-
loasă expoziție de mobile
de toate genurile.

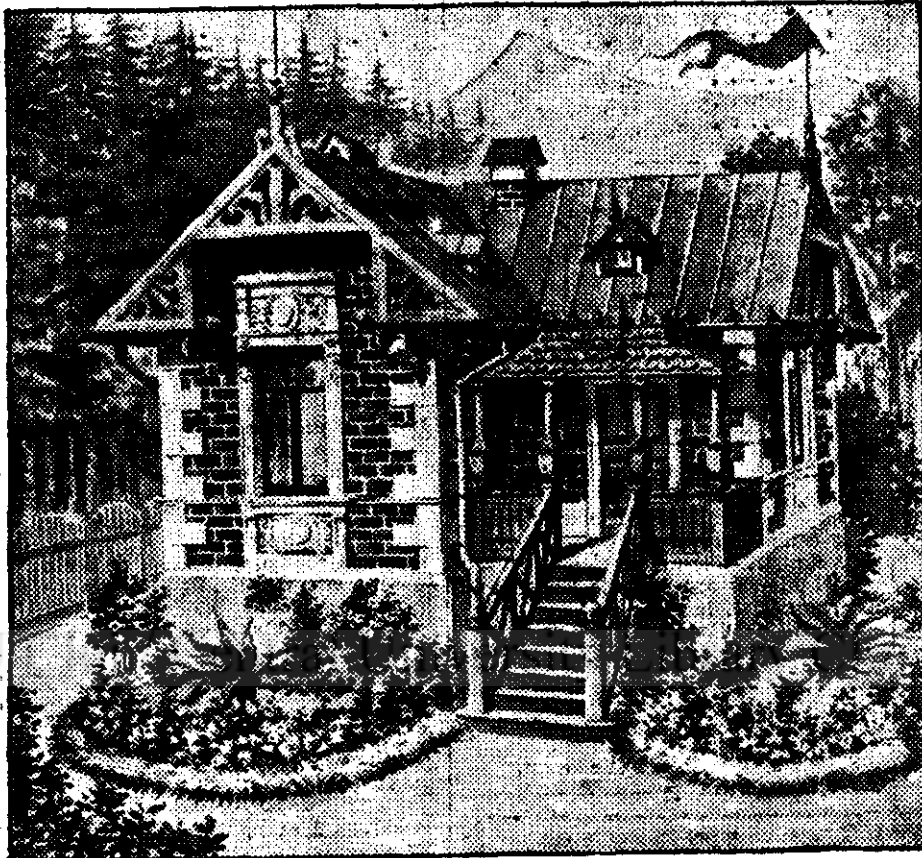
UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cum-
părat de la *Industria me-
talică «Marcu»*, Bule-
vardul Elisabeta, No. 8.

O garnitură de mobilă

PENTRU INTRARE

compusă din :
1 canapea, 4 scaune, 2
fotoliuri și o masă, cum-
părate de la cunoscutul
magazin de mobile de
trestie și bambu, *Lit-
man*, str. Lipscani, 3.

Un dormitor

de lemn fin

construit în marea fa-
briică de mobile de lemn
Marin V. Ganea, so-
săua Mihai Bravu, No.
37 și str. Șerbănică, 10,
Sucursala calea Victoriei,
No. 107.

O scortă românească

și o

bluză (ile) de mătase
de la *Bazarul Național*
de țesături românești de
sub conducerea doamne-
lor Cosco și Duțescu, ca-
lea Victoriei, 110, cel
mai estin și mai bine a-
sortat magazin în toate
felurile de lucrări româ-
nești din pânză, lână și
mătase

Un salonaș de bambu

cumpărat de la cunoscuta
fabrică de mobile în a-
cest gen, *E. A. Pucher*,
calea Victoriei, 148, Su-
cursala Bulevardul Eli-
sabeta, No. 18, la «Co-
meta Haleș».

O dormeză, două fotoliuri și un pa avan artistic

lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, str. Câmpineanu, 31.

O pendulă de stejar afumat și o lavă argintată
cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stra-
tulat* calea Victoriei No. 53.

**O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol
automat**, cumpărate de la marele magazin de biciclete
și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică
cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*,
calea Victoriei 54.

**1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint
suflate cu aur** cumpărate de la cunoscutul magazin
«Ceasornicaria Colțea».

O Splendidă Rochie albă lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic,
lucrate în vechiul atelier de tapițerie «Ioan Niculescu»,
strada Câmpineanu No. 31.

1 ceasornic de aur, cu trei capace, pentru bărbat.

1 brățară de aur 14 kt., cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin, pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Ca-
puchon, de o
mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

Un inel de aur 14 kt. pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

Un binoclu fin.

6 ceasornice remontoir, de metal.

1 elegantă compotieră argintată, de mare valoare

Doă aparate economice de încălzit, inventate
de d. căpi-
tan Castano.

50 cutii de cremă, pudră și săpun „FLORA“

în cutii speciale, făcute anume pentru abonații noștri.
20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui
și Reginei, comandate anume
pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi,
mai primesc gratuit și un volum din **Memoriile
Regelui Carol I.**